

Na temelju članka 90. stavak 1. i 3. Ustava Hercegovačko-neretvanskog kantona, Skupština Hercegovačko-neretvanskog kantona na sjednici održanoj 23. decembar 1996. godine donosi

O D L U K U

o proglašenju Ustava Hercegovačko-neretvanskog kantona

I

Proglašava se Ustav Hercegovačko-neretvanskog kantona koji je usvojila Skupština Hercegovačko-neretvanskog kantona na sjednici održanoj 23. decembra 1996. godine.

II

Ustav Hercegovačko-neretvanskog kantona stupa na snagu u ponoć 23. decembra 1996. godine.

Broj: III-015-01/96

Predsjednik

Mostar, 23. decembra 1996. godine

Ivan Bender, dipl.iur. v.r.

U S T A V

Hercegovačko-neretvanskog kantona

I. USPOSTAVLJANJE KANTONA

Član 1.

Hrvati i Bošnjaci, kao konstitutivni narodi, zajedno sa ostalima ostvarujući svoja suverena prava uspostavljaju Hercegovačko-neretvansku županiju-kanton (u daljem tekstu: «Kanton»).

Član 2.

Kanton je federalna jedinica Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: «Federacija») sa posebnim režimom.

Teritorij i granice Kantona utvrdit će se posebnim propisom.

Član 3.

Ovim Ustavom uspostavljaju se organi kantonalne vlasti, osigurava zaštita prava i sloboda utvrđenih Ustavom Federacije i ovim Ustavom.

Član 4.

Sastav svih organa vlasti u Kantonu i u općinama mora održavati nacionalnu strukturu stanovništva Kantona, odnosno općine, ukoliko Ustavom Federacije nije drukčije utvrđeno.

Član 5.

Službeno naziv kantona je: Hercegovačko-neretvanski kanton.

Član 6.

Sjedište Kantona je u Mostaru.

Član 7.

Kanton ima grb, zastavu i pečat, kao i druge simbole o kojima odlučuje Skupština Kantona.

Za prihvaćanje simbola potrebna je većina glasova u Skupštini Kantona, uključujući većinu glasova bošnjačkih poslanika i većinu glasova hrvatskih poslanika.

Simboli Kantona upotrebljavat će se u skladu sa zakonom.

Član 8.

Službeni jezici Kantona su bosanski i hrvatski jezik.

Službeno pismo je latinica.

Ostali jezici se mogu koristiti kao sredstva komunikacije i nastave, u skladu sa zakonom.

II. LJUDSKA PRAVA I TEMELJNE SLOBODE

Član 9.

U izvršavanju svojih nadležnosti Kanton:

- a) preuzima sve potrebite mjere zaštite ljudskih i nacionalnih prava i sloboda utvrđenih Ustavom Federacije i predviđenim instrumentima Ustava Federacije i djeluje u skladu sa Ustavom Federacije i ovim Ustavom.
- b) izvršava svoje nadležnosti vodeći računa o nacionalnoj strukturi stanovništva u svakoj općini.

Član 10.

Sve izbjeglice i raseljena lica imaju pravo slobodnog povratka u prebivališta iz kojih su prognani.

Sve osobe imaju pravo, u skladu sa federalnim i kantonalnim zakonodavstvom, da im se vrati sva imovina oduzeta u toku etničkog progona, kao i na nadoknadu sve imovine koja im ne može biti vraćena.

Sve izjave i obaveze date i preuzete pod prisilom, posebno one koje se tiču odricanja od prava na zemlju i drugu imovinu, smatraju se ništavnim.

Član 11.

Sudovi i drugi organi kantonalne vlasti primjenjuju i poštuju prava i slobode predviđene u aktima navedenim u Ustavu i Aneksu na Ustav Federacije.

Član 12.

Sva organi Kantona će, u okviru saradnje koju ostvaruju organi Federacije, ostvarivati saradnju sa međunarodnim promatračkim tijelima za ljudska prava osnovanim za Bosnu i Hercegovinu, kao i s nadzornim tijelima osnovanim instrumentima navedenim u Aneksu na Ustav Federacije.

III. SARADNJA SA OMBUDSMANIMA

Član 13.

Organi Kantona i općina osiguravaju saradnju sa ombudsmanima.

Član 14.

Organi Kantona i općina će ombudsmanima, na njihov zahtjev, omogućiti ispitivanje djelatnosti bilo koje institucije Kantona ili općine, kao i bilo koje druge institucije ili osobe koje su negirale ljudsko dostojanstvo, prava ili slobode, uključujući provođenje etničkog progona ili održavanja njegovih posljedica, omogućiti i istraživanja svih službenih dokumenata uključujući tajne, kao i sudske i upravne spise i omogućiti saradnju svake osobe uključujući bilo kog službenika, posebno u pribavljanju potrebnih informacija, dokumenata i spisa.

Kanton će ombudsmanima u izvršavanju njihovih funkcija omogućiti prisustvovanje sudskim i upravnim postupcima kao i sastancima drugih organa, te pristup i kontrolu svih mjesta gdje su osobe lišene slobode, zatvorene ili gdje rade.

Organi Kantona i općina su obvezni razmotriti izvješće ombudsmana i odgovoriti u roku koji on odredi.

IV. DJELOKRUG KANTONALNE VLASTI

Član 15.

Kanton ima sve nadležnosti koje nisu Ustavom Federacije izričito povjerene federalnoj vlasti ili koje nisu Ustavom Federacije utvrđene kao zajedničke ovlasti Federacije i Kantona a posebno za:

- a) uspostavljanje i nadziranje policijskih snaga koje će imati jedinstvene federalne uniforme sa kantonalnim oznakama,
- b) utvrđivanje obrazovne politike, uključujući donošenje propisa o obrazovanju i osiguranju obrazovanja,
- c) utvrđivanje i provođenje kulturne politike,
- d) utvrđivanje stambene politike, uključujući donošenje propisa koji se tiču uređivanja i izgradnje stambenih objekata,
- e) utvrđivanje politike koja se tiče reguliranja i osiguranja javnih službi,
- f) donošenje propisa o korištenju lokalnog zemljišta, uključujući zoniranje,
- g) donošenje propisa o unapređenju lokalnih poslova i dobrotvornih aktivnosti,
- h) donošenje propisa o lokalnim postrojenjima za proizvodnju energije i osiguranje njihove dostupnosti,
- i) utvrđivanje politike u vezi sa osiguranjem radija i televizije, uključujući i donošenje propisa o osiguranju njihovog rada i izgradnji,
- j) provođenje socijalne politike i uspostavu službi socijalne zaštite,
- k) stvaranje i provedbu politike kantonalnog turizma: razvoj turističkih resursa,

- l) finansiranje djelatnosti kantonalne vlasti ili njenih organa oporezivanjem, zaduživanjem ili drugim sredstvima.

Član 16.

U skladu sa Ustavu Federacije, Kanton i Federacija odgovorni su za:

- a) garanciju i provedbu ljudskih prava;
- b) zdravstvo;
- c) politiku zaštite čovjekove okoline;
- d) komunikacijsku i transportnu infrastrukturu;
- e) socijalnu politiku;
- f) provedbu zakona i drugih propisa o državljanstvu;
- g) imigraciju i azil;
- h) turizam;
- i) korištenje prirodnih bogatstava.

Član 17.

Nadležnosti iz članka 16. Ustava mogu se ostvarivati zajednički ili odvojeno, ili od strane Kantona uz koordinaciju sa federalnom vlašću, u skladu sa odredbama Ustava Federacije i zakona.

Način ostvarivanja nadležnosti iz stava 1. ovog člana Kanton će s Federacijom uređivati na trajnoj osnovi.

Član 18.

Kanton može, u skladu sa zakonom Kantona delegirati federalnu vlast svoje određene nadležnosti.

Zakon iz prethodnog stava donosi se dvotrećinskom većinom glasova, uključujući većinu glasova hrvatskih poslanika i većinu glasova bošnjačkih poslanika.

Član 19.

Kanton može prenijeti svoje nadležnosti na općine na svom teritoriju.

Kanton će prenijeti na općinu na svom teritoriju nadležnosti iz člana V.2.(2.) Ustava Federacije, ako to općina zahtijeva.

Kanton će utvrditi izvore i način finansiranja za prenesene nadležnosti.

Kantonalna vlast će, u okviru prenesenih nadležnosti, obavljati upravni nadzor nad radom općinskih tijela vlasti.

Član 20.

Prilikom donošenja propisa koji se odnose na lokalnu samoupravu Kanton je dužna na odgovarajući način konsultovati općinske vlasti.

V. STRUKTURA ŽUPANIJSKE VLASTI

A) ZAKONODAVNA VLAST ŽUPANIJE

SKUPŠTINA ŽUPANIJE

1. Opće odredbe

Član 21.

Zakonodavno tijelo Kantona je Skupština Kantona (u daljem tekstu: «Skupština») koja je jednodomna.

Član 22.

Skupština Kantona se sastoji od 50 poslanika.

Član 23.

Nacionalna struktura poslanika u Skupštini odražava nacionalnu strukturu stanovništva u Kantonu u skladu sa izbornim zakonom.

Član 24.

Poslanici u Skupštini imaju dvogodišnji mandat.

Član 25.

Poslanike za Skupštinu Kantona biraju birači na demokratskim i neposrednim izborima, tajnim glasanjem na cijelom teritoriju Kantona u skladu sa Ustavom i Zakonom.

Član 26.

Prije svakih izbora, svaka registrirana stranka koja sudjeluje na izborima objavljuje izbornu listu kandidata.

Poslanici u Skupštini Kantona bit će birani sa vrha liste te stranke prema broju dobivenih glasova.

Zamjene za poslanike vrše se od osoba koje slijede sa ostatka vrha liste.

Član 27.

Svaka osoba s pravom glasa može biti birana za poslanika u Skupštini Kantona.

Nespojive su funkcije poslanika u Skupštini Kantona s funkcijom predsjednika Kantona, zamjenika predsjednika Kantona i članova Vlade, zamjenika ministra, te sudije sudova Kantona kao i drugih funkcija određene zakonom.

Član 28.

Skupština Kantona prvi put biti će sazvana najkasnije 10 dana nakon objavljivanja rezultata izbora.

Član 29.

Skupština donosi poslovnik o svom radu.

Član 30.

Skupština Kantona ima predsjednika i zamjenika predsjednika, koji se biraju između poslanika Skupštine.

Predsjednik i zamjenik predsjednika Skupštine ne mogu biti iz istog konstitutivnog naroda.

Član 31.

Skupština Kantona zasjeda javno, osim u izuzetnim okolnostima predviđenim njenim poslovníkom. Skupština Kantona objavljuje izvještaj o zasjedanjima i odlukama.

Član 32.

Kantonalni propisi stupaju na snagu kao što je u njima utvrđeno, ali po pravilu ne prije nego što budu objavljeni u službenom glasniku Kantona.

Kantonalni propisi mogu se objavljivati i u službenom glasilu Federacije.

Član 33.

Poslanici u Skupštini imaju pravo na naknadu u skladu sa zakonom Kantona.

Član 34.

Poslanici Skupštine Kantona neće biti krivično gonjeni niti odgovorni u građanskom postupku za djela učinjena u vršenju svoje dužnosti.

Nijedan poslanik neće biti pritvoren ili lišen slobode od bilo kog organa vlasti u Federaciji, bez odobrenja Skupštine Kantona.

2. ODLUČIVANJE U SKUPŠTINI KANTONA

Član 35.

Skupština Kantona može zasjedati ako njoj prisustvuje većina poslanika.

Odluke u Skupštini donose se natpolovičnom većinom prisustvo na sjednici Skupštine, ukoliko nije drukčije utvrđeno ovim Ustavom ili Poslovníkom Skupštine.

Član 36.

Skupština dvotrećinskom većinom:

- a) priprema i usvaja ustav Kantona,
- b) donosi zakon o prenošenju nadležnosti Kantona na općinsku ili federalnu vlast,
- c) smjenjuje guvernera i zamjenika guvernera Kantona, uključujući većinu bošnjačkih poslanika i većinu hrvatskih poslanika.

Član 37.

Odluke koje se tiču vitalnih interesa bilo kog od konstitutivnih naroda u Kantonu zahtijevaju saglasnost većine poslanika u Skupštini, uključujući većinu bošnjačkih i većinu hrvatskih poslanika.

Primjena odredbe iz stava 1. ovog člana može se zahtijevati većinom glasova bošnjačkih ili hrvatskih poslanika prisutnih na sjednici.

Ukoliko je većina preostalih poslanika protiv primjene odredbe iz stava 1. ovog člana osnovaće se zajednička komisija bošnjačkih i hrvatskih poslanika radi razrješenja tog pitanja.

Ako komisija nije u mogućnosti to pitanje razriješiti u roku od sedam dana od pozivanja na odredbu iz stava 1. ovog člana, pitanje će po hitnom postupku riješiti najviši sud Kantona, ukoliko je to pitanje u isključivoj nadležnosti Kantona.

Ako to pitanje nije u isključivoj nadležnosti Kantona, odluku donosi najviši sud Kantona uz mogućnost žalbe Ustavnom sudu Federacije.

Postupak pred sudom iz stava 3. i 4. ovog člana uredit će se posebnim zakonom.

Član 38.

Kada guverner Kantona, uz saglasnosti sa zamjenikom guvernera Kantona, utvrdi da Skupština nije u mogućnosti donijeti propis po postupku iz člana 37. ovog Ustava, utvrđuje uz saglasnost sa zamjenikom guvernera Kantona, prijedlog tog propisa, i upućuje ga Vladi Kantona da ga donese u roku od 7 dana.

Propis iz stava 1. ovog člana ostaje na snazi najduže 60 dana.

Ako Vlada u roku od 7 dana ne donese propis iz stava 1. ovog člana, guverner i zamjenik guvernera će ovaj prijedlog proglasiti važećim.

Ukoliko Skupština u roku od 60 dana od dana proglašenja propisa iz stava 1. ovog člana ne usvoji ovaj propis, guverner Kanton, uz saglasnost zamjenika guvernera, može raspustiti Skupštinu, s tim da se Skupština ne može raspustiti u razdoblju od šest mjeseci od prvog sazivanja.

Guverner uz saglasnost zamjenika guvernera raspušta Skupštinu kad ona ne usvoji budžet Kantona najkasnije 90 dana od početka budžetske godine.

3. NADLEŽNOSTI SKUPŠTINE KANTONA

Član 39.

Skupština Kantona:

- a) priprema i usvaja Ustav Kantona;
- b) bira i smjenjuje guvernera i zamjenika guvernera Kantona;
- c) potvrđuje imenovanje Vlade Kantona;
- d) bira sudije kantonalnih sudova;
- e) utvrđuje nadležnosti kantonalnih i općinskih sudova;
- f) donosi zakone i ostale propise za izvršavanje kantonalnih nadležnosti;
- g) usvaja budžet Kantona i donosi zakone o oporezivanju i na druge načine osigurava potrebno finansiranje;
- h) provodi istrage i u tu svrhu može zahtijevati pribavljanje dokaza u vidu isprava i iskaza svjedoka, ne ulazeći u nadležnosti sudova;
- i) donosi Poslovnik Skupštine;
- j) bira poslanike Kantona u Dom naroda Parlamenta Federacije iz reda poslanika Skupštine, u skladu sa Ustavom Federacije;

- k) vrši druge poslove iz svog djelokruga kao i one koje su joj povjerene;
- l) odobrava zaključivanje međunarodnih sporazuma sa državnim i međunarodnim organizacijama, uz saglasnost Parlamenta Federacije.

B. IZVRŠNA VLAST KANTONA

Član 40.

Izvršnu vlast Kantona čine guverner, zamjenik guvernera i Vlada Kantona.

1. Guverner i zamjenik guvernera kantona

Član 41.

U izboru guvernera i zamjenika guvernera Kantona, Klub hrvatskih zastupnika i Klub bošnjačkih zastupnika odvojeno kandidiraju po jednu osobu.

Izbor guvernera i zamjenika guvernera zahtijeva prihvaćanje oba kandidata zajednički većinom glasova bošnjačkih poslanika i većinom glasova hrvatskih poslanika.

Ukoliko zajednička kandidatura ne dobije potrebnu većinu, klubovi će ponovno razmotriti kandidaturu za guvernera i zamjenika guvernera Kantona.

Član 42.

Izabrane osobe će naizmjenično, po jednu godinu, biti guverner kantona, a zatim zamjenik guvernera u razdoblju od dvije godine

Guverner i zamjenik guvernera Kantona ne može vršiti tu funkciju više od dva uzastopna dvogodišnja mandata.

Guverner kantona, predsjednik Skupštine Kantona i predsjednik Vlade Kantona ne mogu biti istovremeno iz istog konstitutivnog naroda.

Član 43.

Ukoliko guverner ili zamjenik guvernera umre, bude smijenjen ili prema mišljenju Vlade Kantona usvojenom konsenzusom, trajno nije u mogućnosti izvršavati svoje ustavne dužnosti koje proizilaze iz njegovog položaja, postupak predviđen u članu 41. ovog Ustava provešće u roku od trideset dana klub poslanika koji je kandidirao osobu koja se zamjenjuje da bi se popunilo upražnjeno mjesto do kraja započetog mandata.

Guverner ili zamjenik guvernera Kantona obavljaće obje funkcije tokom perioda predviđenog u prethodnom stavu ako, prema mišljenju Vlade Kantona usvojenom konsenzusom, ovaj drugi određeno vrijeme nije u mogućnosti izvršavati svoje dužnosti.

Ukoliko oba mjesta ostanu upražnjena, predsjednik Skupštine Kantona obavljaće obje funkcije za potrebni period.

Član 44.

Guverner i zamjenik guvernera predstavljaju Kanton u okviru Ustavom i zakonom utvrđenih nadležnosti.

Član 45.

Guverner Kantona je nadležan za:

- a) imenovanje Vlade Kantona,
- b) predlaganje sudaca kantonalnih sudova,
- c) proglašenje zakona koje donosi Skupština Kantona,
- d) davanje pomilovanja za djela utvrđena kantonalnim zakonom, osim za ratne zločine, zločine protiv čovječnosti i genocida,
- e) podnošenje zahtjeva Ustavnom sudu Federacije, u skladu sa članom IV.C.10.(2) (b) i (d) Ustava Federacije,
- f) razmatranje izvješća ombudsmana i osiguranje saradnje organe Kantona s ombudsmanima,
- g) provedenje politike i izvršavanje propisa Kantona uključujući osiguranje izvršavanja odluke kantonalnih sudova i sudova Federacije,
- h) davanje preporuka i inicijativa iz oblasti kantonalnog zakonodavstva,
- i) staranje o ostvarivanju suradnje s tijelima Federacije,
- j) potpisivanje međunarodnih sporazuma u ime Kantona,

- k) za druga pitanja utvrđena ovim Ustavom i zakonom Kantona, kao i poslove koje mu povjeri Skupština.

Član 46.

Guverner u saglasnosti sa zamjenikom guvernerom imenuje i smjenjuje Vladu, predlaže sudije kantonalnog suda, te predlaže amandmane na Ustav Kantona.

Član 47.

Zamjenik guvernera Kantona nadležan je za:

- a) zamjenjivanje guvernera Kantona u slučajevima navedenim u članu 45. ovog Ustava,
- b) djeluje sa guvernerom Kantona u skladu sa članom 46. ovog Ustava,
- c) izvršavanje ovlaštenja povjerenih od guvernera Kantona ili Skupštine Kantona,
- d) pomaganje guverneru Kantona u provođenju politike izvršavanja kantonalnih propisa.

3. VLADA KANTONA

Član 48.

Vlada Kantona sastoji se od predsjednika, zamjenika predsjednika i ministara.

Predsjednik i zamjenik predsjednika, te resorni ministri i njihovi zamjenici ne mogu biti iz istog konstitutivnog naroda.

Vladu čine jednak broj članova iz reda bošnjačkog i hrvatskog naroda kao i određeni broj članova koje čine ostali.

Član 49.

Vladu Kantona i zamjenike ministara imenuje guverner Kantona, uz saglasnost zamjenika guvernera Kantona, a potvrđuje Skupština dvotrećinskom većinom glasova.

Svako upražnjeno mjesto popunjava se istim postupkom.

Član 50.

Vlada Kantona se može smijeniti odlukom guvernera Kantona uz saglasnost zamjenika guvernera ili izglasavanjem nepovjerenja Vladi dvotrećinskom većinom glasova u Skupštini Kantona.

Guverner Kantona smjenjuje ministra i zamjenike ministara na prijedlog predsjednika uz saglasnost zamjenika predsjednika Vlade.

Član 51.

Vlada Kantona nadležna je za:

- a) provođenje kantonalne politike i predlaganje i izvršavanje kantonalnih zakona i drugih propisa,
- b) izvršavanje odluka svakog kantonalnog ili federalnog suda i vršenje svake druge nadležnosti povjerene Kantonu od federalne vlasti,
- c) pripremu prijedloga budžeta,
- d) osiguranje saradnje Vlade Kantona i ombudsmana,
- e) nadzor nad istragom i krivičnim gonjenjem u vezi sa kršenjem kantonalnih zakona, kao i nad kantonalnom policijom,
- f) osiguranje da nacionalna struktura policije odražava nacionalnu strukturu stanovništva Kantona, s tim da nacionalna struktura policije svake općine mora odražavati nacionalnu strukturu stanovništva te općine,
- g) vršenje drugih nadležnosti utvrđenih ovim Ustavom ili drugim propisima.

Član 52.

Vlada je ovlaštena donositi uredbe sa zakonskom snagom u vanrednim okolnostima kad Skupština nije u stanju djelovati.

Propis donesen u skladu sa stavom 1. ovog člana prestaje važiti čim prestanu uslovi zbog kojih Skupština nije bila u mogućnosti djelovati, a najkasnije 30 dana od njegovog donošenja.

Uredbama iz prethodnog stava ne mogu se derogirati prava i slobode utvrđene Ustavom Federacije i ovim Ustavom.

Uredbe iz stava 1. ovog člana Vlada donosi dvotrećinskom većinom uključujući većinu glasova članova Vlade iz reda hrvatskoga naroda i većinu glasova članova Vlade iz reda bošnjačkoga naroda.

Član 53.

Guverner i zamjenik guvernera, predsjednik i zamjenik predsjednika Skupštine, predsjednik i zamjenik predsjednika Vlade, ministri i njihovi zamjenici ne mogu biti krivično gonjeni niti odgovorni u građanskom postupku za bilo koju radnju učinjenu u vršenju svoje funkcije bez prethodnog odobrenja Skupštine Kantona.

C. SUDSKA VLAST KANTONA

Član 54.

Sudsku funkciju u Kantonu vrše kantonalni i općinski sudovi.

Član 55.

Kantonalni sudovi nadležni su:

- da odlučuju o žalbama na odluke općinskih sudova,
- da rješavaju u prvom stupnju u krivičnim i građanskim stvarima utvrđenim zakonom Kantona,
- da odlučuju o slučajevima utvrđenim ovim Ustavom,
- da vrše druge nadležnosti u skladu sa zakonima Kantona.

Član 56.

Odluke kantonalnih sudova donesene o žalbama na odluke općinskih sudova su pravomoćne i izvršne osim kada se radi o pitanjima koja se tiču Ustava Federacije, zakona i drugih propisa Federacije.

Član 57.

Kada sud rješava po hitnom postupku po odredbama člana 37. ovog Ustava, dužan je dlučku donijeti u roku od 7 dana.

Član 58.

Sudska vlast u Kantonu je samostalna i nezavisna i vrši se na temelju Ustava i Zakona.

Član 59.

Sudovi u Kantonu osiguravaju jednak položaj svim strankama u sudskim postupcima.

Član 60.

Sudski postupci su javni ukoliko za određene izuzetne situacije zakonom nije drukčije određeno.

Sve presude javno se objavljuju.

Član 61.

Skupština Kantona može, u skladu sa zakonom Federacije, propisati dopunska pravila kojima će se osigurati jedinstvenost postupka i osnovnih načela pravičnosti u sudovima u Kantonu.

U skladu sa pravilima iz prethodnog stava, svaki sud utvrđuje svoju unutrašnju organizaciju.

Broj sudaija se utvrđuje posebnim propisima.

Član 62.

Sudije kantonalnih sudova predlaže guverner Kantona u saglasnosti sa zamjenikom guvernera, iz redova uglednih pravnika, a bira ih Skupština Kantona većinom glasova, s tim da nacionalna struktura kantonalnih sudija sudstva u cjelini odražava nacionalnu strukturu stanovništva Kantona.

Član 63.

Sudije kantonalnih sudova biće u službi do dobi od 70 godina, ukoliko ne podnesu ostavku, ili ne budu smijenjeni, iz razloga propisanih zakonom, konsenzusom sudija Vrhovnog suda Federacije, odnosno većinom glasova bošnjačkih i hrvatskih poslanika u Skupštini Kantona.

Uslovi i prestanak službe bit će određeni posebnim zakonom Kantona.

Plaće i druge naknade sudija ne mogu biti umanjene tokom njihove službe u sudu Kantona.

Član 64.

Suci kantonalnih sudova biraju predsjednika suda iz reda sudaca tog suda sukladno zakonu.

VI. OPĆINSKE VLASTI

1. Opće odredbe

Član 65.

U općini se ostvaruju lokalna samouprava sukladno Ustavu, zakonu i statutu općine.

Član 66.

Općine imaju statut.

Statut općine i drugi propisi moraju biti u skladu sa Ustavom Federacije, ovim Ustavom i kantonalnim zakonodavstvom.

Član 67.

Općine je nadležne za vršenje poslova lokalne samouprave kao i vršenje poslova koje na njih delegiraju Kanton ili Federacija.

U vršenju svojih nadležnosti općine:

- a) preuzima sve potrebne mjere u cilju osiguranja zaštite prava i sloboda utvrđenih u Ustavu Federacije i u instrumentima navedenim u Aneksu Ustava Federacije.
- b) vode računa o nacionalnoj strukturi stanovništva općine.

2. OPĆINSKO VIJEĆE

Član 68.

Svaka općina ima općinsko vijeće.

Član 69.

Broj vijećnika se utvrđuje statutom općine s tim da ih ne može biti više od 30.

Član 70.

Općinske vijećnike na demokratski način biraju glasači na izravnim izborima na cijelom području općine.

Svaki punopravni glasač mogući je kandidat za vršenje dužnosti općinskog vijećnika.

Mandat članova općinskog i gradskih vijeća je dvije godine.

Član 71.

Općinsko vijeće:

- a) priprema i dvotrećinskom većinom glasova usvaja statut općine,

- b) organizira izbor predsjednika općinskog vijeća,
- c) bira i smjenjuje općinskog načelnika,
- d) usvaja općinski budžet i donosi propise o oporezivanju i na druge načine osigurava potrebno financiranje koje nisu osigurali kantonalna ili federalna vlast,
- e) donosi poslovnik o svom radu,
- f) donosi druge propise o izvršavanju općinskih nadležnosti,
- g) vrši druge poslove u skladu sa zakonom.

Član 72.

Općinsko vijeće zasjeda javno, osim u izuzetnim uslovima predviđenim poslovníkom i vodi zapisnike o raspravama i donesenim odlukama.

Član 73.

Općinski propisi stupaju na snagu kao što je u njima propisano, ali u pravilu ne prije nego što budu objavljeni u službenom glasilu općine.

Član 74.

Statutom općine se utvrđuje postupak i način izbora predsjednika općinskog vijeća.

3. OPĆINSKI NAČELNIK

Član 75.

Svaka općina ima općinskog načelnika.

Član 76.

Općinskog načelnika bira općinsko vijeće.

Bliže odredbe o izboru općinskog načelnika se propisuju statutom općine.

Član 77.

Nespojive su funkcije općinskog načelnika i općinskog vijećnika.

Član 78.

Općinski načelnik odgovoran je za:

- a) provođenje politike izvršavanja općinskih propisa i delegiranih ili prenesenih nadležnosti od kantonalne ili federalne vlasti,
- b) osiguranje suradnje općinskih službenika sa ombudsmanima,
- c) podnošenje izvještaja općinskom vijeću i javnosti o provođenju općinske politike i svojim aktivnostima,
- d) staranje o organizaciji općinske uprave i njenom radu,
- e) rukovođenje radom općinskih službi i funkcionera,
- f) imenovanje i smjenjivanje općinskih funkcionera,
- g) konsultacije za izbor sudija općinskog suda,
- h) pripremanje prijedloga koje razmatra općinsko vijeće,
- i) izvršavanje drugih nadležnosti utvrđene zakonom i statutom općine.

4. OPĆINSKI SUDOVI

Član 79.

Općinski sudovi osnivaju se zakonom Kantona.

Općinski sudovi finansiraju se iz budžeta Kantona.

Član 80.

Općinski sud se osniva za područje općine. Za dvije ili više općina može se osnovati jedan općinski sud.

Član 81.

Općinski sudovi imaju izvornu nadležnost za sve građanske i krivične stvari, osim ako Ustavom Federacije, ovim Ustavom, zakonom Federacije ili Kantona dio izvorne nadležnosti nije prenesen na neki drugi sud.

Član 82.

Sudije općinskih sudova imenuje predsjednik suda Kantona, nakon konsultacije sa općinskim načelnikom, vodeći računa o srazmjernoj nacionalnoj zastupljenosti uz potvrdu Skupštine Kantona.

Član 83.

Općinske sudije biće u službi do dobi od 70 godina života, osim ako ne podnesu ostavku ili ne budu u skladu sa zakonom smijenjeni konsenzusom sudija suda Kantona.

Izbori, uslovi i prestanak službe sudija općinskih sudova biće određeni kantonalnim zakonom.

Član 84.

Plaće i ostale naknade sudija ne mogu biti umanjene tokom službe u općinskim sudovima.

VII. AMANDMANI NA USTAV

Član 85.

Amandmane na Ustav može predlagati guverner u saglasnosti sa zamjenikom guvernera, Vlada Kantona, većina poslanika u Skupštini ili većina bošnjačkih ili hrvatskih poslanika u Skupštini Kantona.

Predloženi amandman na Ustav neće se konačno razmatrati u Skupštini Kantona prije isteka roka od dvije sedmice nakon što je prvi put bio podnesen.

Predloženi amandman usvaja se dvotrećinskom većinom glasova poslanika u Skupštini Kantona.

Član 86.

Nijednim amandmanom na Ustav ne može se ukinuti niti umanjiti nijedno pravo i sloboda utvrđeni u članu II.A.1.-7 Ustava Federacije, niti promijeniti ovaj član Ustava.

VIII. USVAJANJE I STUPANJE NA SNAGU USTAVA I PRELAZNA RJEŠENJA

Član 87.

Odbornici u svakoj Skupštini općine izabrani 1990. godine, čiji su mandati još uvijek važeći u najkraćem roku će izabrati općinske organe vlasti u prelaznom periodu u skladu sa Ustavom Federacije i ovim Ustavom. Tijela vlasti iz stava 1. ovog člana obavljat će svoju dužnost do prvih općinskih izbora.

Član 88.

Nijedna osoba, koja služi kaznu određenu od Međunarodnog tribunala za bivšu Jugoslaviju i niti jedna osoba koja je pod optužnicom Tribunala, a koja se ne pojavi pred sudom, po njegovom pozivu ne može se kandidovati ili vršiti bilo koju javnu funkciju na teritoriji Kantona.

Član 89.

Objavljeni rezultati popisa stanovništva iz 1991. godine korišće se u proračunima koji zahtijevaju podatke o stanovništvu.

Član 90.

Ustav Kantona usvojiće i proglasiti Skupština Kantona.

Usvajanje Ustava zahtijeva dvotrećinsku većinu poslanika u Skupštini Kantona.

Ovaj Ustav stupa na snagu u ponoć onog dana kada ga usvoji Skupština Kantona.

Broj: III-01-027-01/96

Predsjednik Skupštine

Mostar, 23. decembar 1996. godine

Ivan Bender, v.r.

Na temelju člana 85. stava 3. Ustava Hercegovačko-neretvanskog kantona, Skupština Hercegovačko-neretvanskog kantona na sjednici održanoj dana 13. septembra 1997. godine usvojila je sljedeći

AMANDMAN I

na Ustav Hercegovačko-neretvanskog kantona

U članu 4. riječi «gradovima i», dodaju se prije riječi «općinama».

U članu 13. riječ «gradova», dodaje se prije riječi «i općina».

U članu 14. riječ «grad», dodaje se prije riječi «i općina» (3x).

U članu 19. stav 1. riječi «gradove i», dodaju se prije riječi «općine».

U članu 19. stav 4. riječi «gradskih i», dodaju se prije riječi «općinskih».

U članu 20. riječi "gradsku upravu i", dodaju se prije riječi "lokalnu", a riječi "gradske i", dodaju se prije riječi "općinske".

U članu 36.b) riječ "gradsku", dodaje se prije riječi "općinsku".

Dodaje se novi član 42. stav 4. koji glasi:

"Guverner Hercegovačko-neretvanskog kantona i gradonačelnik Grada Mostara ne mogu biti iz istog konstitutivnog naroda. Imenovanje gradonačelnika i njegovog zamjenika izvršiće se istovremeno sa imenovanjem guvernera i njegovog zamjenika".

Iza člana 64. dodaju se nove glave V.A. i V.B. koje glase:

"V.A GRADSKE VLASTI

Član 64a.

(1) Za područje dvije ili više općina koje su urbano i teritorijalno povezane svakodnevnim potrebama građana, uspostavlja se grad kao jedinica lokalne samouprave, sukladno Federalnom ustavu i zakonu i ovom Ustavu.

Odgovornost grada obuhvaćaju:

1. finansije i poreznu politiku sukladno federalnim i kantonalnim zakonima,
2. zajedničku infrastrukturu (voda, struja),
3. urbanističko planiranje gradskih potreba,
4. javni promet,
5. druga ovlaštenja koja gradu prenesu općine ili povjeri kanton.

(2) Grad ima statut usklađen federalnom Ustavu, ovom Ustavu i kantonalnim zakonima.

(3) Grad ima gradsko vijeće čiji sastav čini jednak broj vijećnika iz svake općine, a broj vijećnika, postupak izbora i trajanje mandata utvrđuje se statutom.

Gradsko vijeće ne može imati manje od 15, a niti više od 30 vijećnika.

U slučaju Grada Mostara, Gradsko vijeće nastaviće raditi sa postojećim brojem vijećnika, s tim da će se broj vijećnika uskladiti odredbama prethodnog stavka, najkasnije do slijedećih lokalnih izbora.

O specifičnostima, uključujući Središnju zonu Grada Mostara vodit će se računa pri utvrđivanju broja vijećnika i postupka njihovog izbora.

(4) Gradsko vijeće:

1. priprema i dvotrećinskom većinom usvaja statut grada,
2. bira gradonačelnika,
3. donosi budžet grada,
4. donosi propise u izvršavanju prenesenih ovlasti i vrši druge ovlasti utvrđene statutom.

(5) Odgovornost gradonačelnika je:

1. imenovanje i smjenjivanje gradskih funkcionera,
2. provedba gradske politike i izvršavanje gradskih propisa,
3. osiguranje saradnje gradskih funkcionera s ombudsmanima,
4. podnošenje izvještaja gradskom vijeću i javnosti o provedbi gradske politike.

(6) Grad ostvaruje svoje prihode sukladno zakonu.

"V.B.GRAD MOSTAR
Član 64B)

(1) Grad Mostar čine šest općina i Središnja zona koja nije općina, ali je pod upravom Gradskog vijeća sukladno odredbama Rimskog sporazuma.

Granice šest gradskih općina i Središnje zone su utvrđene Statutom Grada od 07. februara 1996. godine.

(2) Odgovornosti Grada Mostara obuhvaćaju:

1. finansije i poreznu politiku, sukladno zakonima Federacije i kantona,
2. urbanističko planiranje,
3. infrastrukturu (voda, struja),
4. gospodarsku politiku, sukladno zakonima Federacije i kantona,
5. javni promet, uključujući željezničku stanicu,

6. Mostarski aerodrom,
7. druge ovlasti koje gradu prenesu općine ili povjeri kanton.

(3) Grad Mostar ima Gradsko vijeće čiji sastav čine vijećnici iz svake općine, a broj vijećnika, postupak izbora i trajanje mandata utvrđuje se statutom.

Gradsko vijeće Grada Mostara ima jednak broj mjesta za predstavnike iz reda hrvatskoga naroda, bošnjačkoga naroda i ostalih".

Amandman II

Član 22. Ustava Hercegovačko-neretvanskog kantona mijenja se i glasi:

"Skupština kantona sastoji se od 30 poslanika".

Amandman III

U članu 9. stav 1., tačka b), dodaju se riječi:

"gradu ili" prije riječi "općini".

Amandman IV

Član 20., izmjenjen amandmanom I. mijenja se i glasi:

"Kanton je dužan konsultovati se sa gradskim i općinskim organima vlasti na odgovarajući način kada donosi propise koji se odnose na lokalnu samoupravu".

Amandman V

Član 42. stav 4. izmjenjen amandmanom I se briše.

Amandman VI

Član 51. stav 1. tačka f) mijenja se i glasi:

"f) osiguranje da nacionalna struktura policije odražava nacionalnu strukturu stanovništva kantona, sa tim da

nacionalna struktura policije svake općine odnosno grada odražava nacionalnu strukturu stanovništva tog grada ili općine."

Amandman VII

Poglavlje V.A. izmijenjeno amandmanom I se briše.

Amandman VIII

Poglavlje V.B. izmijenjeno amandmanom I se stavlja van snage i zamjenjuje se novim poglavljem V.A koje glasi:

"V.A. Organizacija Mostara

- 1) U Hercegovačko-neretvanskom kantonu, Grad Mostar se organizuje kao jedna teritorijalna jedinica uprave i lokalne samouprave.
- 2) Grad Mostar ima mjerodavnosti općine, osim ako zakonom nije drugačije propisano.
- 3) Organizacija Grada Mostara se regulira zakonom i Statutom Grada Mostara. Statutom se određuju gradska područja u kojima gradska uprava ima svoje podružnice isključivo u svrhu pružanja usluga građanima u njihovom okruženju. Statutom se određuje broj gradskih područja.
- 4) Gradska područja su izborne jedinice. Statutom se određuje sastav Gradskog vijeća, a izborni postupak se regulira Izbornim zakonom Bosne i Hercegovine i Statutom na način koji može odstupati od uslova propisanih u članu VI.A Ustava Federacije Bosne i Hercegovine.
- 5) Postupak donošenja odluka se određuje Statutom Grada Mostara. Izuzetno od odredbi bilo kojeg zakona koji propisuje postupke glasanja, Statutom Grada Mostara može se odrediti poseban postupak glasanja Gradskog vijeća za usvajanje određenih odluka.
- 6) Vitalni nacionalni interesi konstitutivnih naroda su zaštićeni u Gradu Mostaru. Pitanja od vitalnog nacionalnog interesa su definisana u članu IV.A.17.a Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, pod uslovom da su klubovi poslanika iz člana IV.A.17.a, u svrhu Grada Mostara, oni klubovi poslanika koji su određeni Statutom Grada Mostara. Postupak zaštite vitalnih nacionalnih interesa se regulišu Statutom Grada Mostara. Taj postupak uključuje mogućnost upućivanja pitanja od vitalnog nacionalnog interesa Ustavnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine sukladno postupku predviđenom u članu IV.A.18.a) tačke 5. do 8. Ustava Bosne i Hercegovine, u slučaju da se ne može doći do dogovorenog rješenja.
- 7) Samo vijećnici izabrani u Gradsko vijeće mogu biti birani za gradonačelnika Grada Mostara. Gradonačelnika bira i smjenjuje dvotrećinska većina izabranih vijećnika u skladu sa Statutom Grada Mostara.
- 8) Konstitutivni narodi i Ostali su proporcionalno zastupljeni u gradskoj upravi. Takva proporcionalna

zastupljenost se osniva na popisu iz 1991. godine, dok se Aneks 7 u potpunosti ne sprovede, sukladno članu IX.11.a Ustava Federacije Bosne i Hercegovine."

Amandman IX

U članu 70. stav 3. mijenja se i glasi:

"Mandat članova Općinskog vijeća je četiri godine."

Amandman X

U članu 71. tačka c) briše se.

Amandman XI

Član 76. mijenja se i glasi:

"Općinskog načelnika biraju demokratskim putem, birači na neposrednim i tajnim izborima na cijelom području Općine na način utvrđen zakonom."

Amandman XII

U članu 77. dodaje se stav 2. koji glasi:

"Općinski načelnik i predsjedavajući Općinskog vijeća u općinama ili općinskim vijećima višenacionalnog sastava ne mogu biti iz reda istog konstitutivnog naroda, odnosno iz reda Ostalih, izuzev u onim općinama u kojima jedan konstitutivni narod čine više od 80 % stanovnika, prema posljednjem popisu stanovništva u Bosni i Hercegovini."